

sıra, belli amaçlara yönelik olarak da bitki seçimi yapılabilir. Örneğin, erken gelişen ve kısa zamanda hasat olgunluğuna gelen, tam anlamıyla yaz kurusu tabir edilen bir tütün ürünü istiyorsak; dikimden sonra hızlı büyüyen, erken çiçek açan ve eiler arasındaki bekleme süresi kısa olan bitkileri işaretlemeliyiz. Bunun tersine, "beni sıkıştırmasın, rahat rahat hem tütünümlü kırıp, kurutayım; hemde diğer işlerimi göreyim" düşüncesinde isek ya da bir başka deyişle elimizin altında fazla işgücü yoksa ve tütünden başka uğraşlarımız da varsa ve en önemlisi bulunduğumuz yörede yaz mevsimi diğer yörelere kıyasla daha uzunca ise; dikimden sonra yavaş büyüyen, geç çiçek açan, hasat döneminde eller arasında daha uzun süre bekleme gerektiren, hasat olgunluğuna gelmiş yaprakları daha uzunca bir süre yanmadan bitki üzerinde kalabilen tipleri işaretleyerek tohumlarını almamız. Seçme ya da işaretlemeyi hangi amaca yönelik olarak yaparsak yapalım; tarlanın, sayanın (tava ya da tahtanın) ve kırıkların kenarlarında yer alan veya tarlanın bitkice seyrek kısımlarında bulunan ve çoğu kez daha koyu yeşil renkte ve daha iri görünümde

Tütün üreticisinin pek çok ülkede, sertifikalı tütün tohumluğu kullanımı yaygındır. Bazı ülkelerde bu tür tohumluk kullanım oranı % 100'ü bulmaktadır. Bu ülkelerde kamu ya da özel sektör kuruluşları tohumluk üretiminde aktif olarak görev yapmakta; tütün üreticilerine zamanında ve yeterli miktarda tohumluk ulaştırmaktadırlar. Ülkemizde de Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Tekel Genel Müdürlüğü bu alanda faaliyette bulunmakta ve her yıl bir kısım tütün üreticisine tohumluk ile; az miktarda da fide dağıtımını yapmaktadırlar. Ancak sözü edilen kuruluşlarda bu faaliyetler için ayrılan ödenek miktarı ve eleman sayısı yeterli olmadığından bir yılda elde edilen ve üreticilere ulaştırılan tohumluk miktarı teknik anlamda ihtiyaç duyulan 50 ton/yıl civarındaki tohumluğun dahi 1/4'ünden daha az olmaktadır. Dolayısıyla, ülkemiz tütüncülüğünde, her üreticinin ihtiyaç duyduğu tohumluğu kendi tarlasından ya da komşu tarlalardan temin ediyor olması yaygın ve geleneksel bir uygulamadır. Yukarıda adı geçen iki kuruluş tarafından dağıtılan tohumluklar hariç, tütün üretimimiz genelde populasyon halindeki materyalle (karışık

olan bitkileri, dallanan bitkileri, her yönüyle gayet iyi görünümde olan; fakat o bölgede üretilmediğine emin olduğumuz bitkileri hiçbir şekilde tohum almak amacıyla ayırmamalıyız.

Hasat edilen çiçek kapsülleri birkaç gün güneş altında kurutulduktan sonra, dövülür, ezilir ve hafif rüzgarlı bir havada savrulur veya uygun büyüklükte delikleri olan bir elekten elenir. Bu savurma veya eleme işlemiyle tohumlar, çiçek kapsülü ve diğer bitki parçacıklarından temizlenmiş olur. Bunun yanı sıra daha önemli bir husus; diğer tohumlara kıyasla daha küçük ve hafif olan tohumların, bu savurma veya eleme işlemiyle, asıl tohumluktan ayrılmış olmasıdır ki böylelikle ertesi yıl fideliğimizde daha yeknesak bir çimlenme, sürme ve büyüme mümkün olabilecektir.

EGE TARIMSAL ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

P. K. 9 Menemen - 35661 İZMİR
Telefon : (0232) 846 1331 (pbx)
Faks : (0232) 846 1107
Teleks : 832 1293 aari-tr
©ETA E Matbaası - 1996

tohum ile) yapılmaktadır. Bu nedenle de küçük bir tarlada dahi birbirinden oldukça farklı tütün bitkileri görmek mümkündür. Bu bitkilerin toprak, su ve besin maddesi istekleri farklı olduğundan gelişmeleri, hasat olgunluğuna gelmeleri, kuruma süreleri ve kurutma sonunda kazandıkları renk ve aroma da doğal olarak farklılık gösterecektir. Sonuçta bu durum fiyata yansıtacağından kaybeden üretici olacaktır. Böyle bir noktaya gelmemek için ya da mevcut gelişme durumu, yaprak şekli, yaprak sayısı v.b. özellikler bakımından tarlamızda yeknesak bir görünüm yok ise ve bunu gidermek veya en aza indirmek istiyorsak, tarladan tohum alırken, önümüze çıkan her bitkinin tohumunu almak yerine belli bir seçim yapmak gerekir. Böylelikle ertesi yıl daha yeknesak bir ürün elde etmek mümkün olur. Aksi takdirde, düşük orandaki yabancı dölleme (farklı bitkilerin ortaya çıkması) nedeniyle, zaten var olan tip karışıklığı yıldan yıla daha da artacaktır. Tohumu alınacak bitkilerin seçiminde, halen birçok üreticinin yaptığı gibi, tütün kırımı bittikten sonra, yani tüm bitkiler üzerindeki yapraklar toplandıktan sonra, sadece çiçek salkımına

T.C. TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI EGE TARIMSAL ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ÇİFTİÇİ BROŞÜRÜ No: 79

TÜTÜN TOHUMLUĞU

Dr. Ahmet USTURALI

Tütün, ülkemiz ekonomisine büyük katkısı olan tarımsal ürünlerimizden birisidir. Yetiştirildikleri bölgenin toprak ve iklim özellikleri ile üreticisinin özen ve alınterinin bir yansıması olan tütünlerimizin sahip oldukları özellikleri sürdürebilmesi herşeyden önce aynı özelliklere sahip bitkilerden elde edilen tohumlukların, yeterli miktarda ve uygun zamanda, üreticilere ulaştırılmış olmasına bağlıdır. Teknik açıdan yıllık tohumluk ihtiyacımızın yaklaşık 50 ton olduğu söylenebilirse de, üreticilerimizin tütün fide yastıklarına gereğinden fazla tohum atma alışkanlıklarından dolayı gerçek tohumluk tüketimi; bu rakamın iki, hatta üç katı olabilmektedir.

(kelle, baş) bakarak seçim yapmak ve gelecek yıl için tohum almak çok sağlıklı bir uygulama değildir. Bu şekilde tohumluk alınırken istenmeyen özelliklere sahip bitkilerin tohumlarını da toplamak olasıdır. Böyle bir uygulama yerine; orta ve üst el yaprakları henüz bitkilerin üstünde iken, yani orta el yapraklarının hasat edilmeye başlandığı devrede ve olabildiğince öğle saatlerinde amaca uygun bitkiler: ip, sicim, bez, naylon veya kağıt parçası ile işaretlenmelidir. Bu şekilde önceden işaretlenen bitkilerin, üzerindeki yaprakların hasatları bittikten ve tohumları olgunlaştıktan sonra, tohumlarını almak çoğu kez yeterli olmaktadır. Amaca uygun bitki deyişle; gelişme ya da büyüme durumu, bitki boyu, gövde (sap) yapısı, yaprakların gövde üzerinde dizilişi, yaprak sayısı, yaprak şekli ve yaprak büyüklüğü, çiçek rengi, çiçek salkımı gibi özellikler açısından olabildiğince birbirine benzeyen; gövde, yaprak ve çiçek salkımında herhangi bir hastalık ve zararlı belirtisi bulunmayan, gövdesi dolu ve canlı, öğle saatlerinde dahi yapraklarında herhangi bir solgunluk görülmeyen bitkiler kastedilmektedir. Sayılan bu özelliklerin yanı